

Pelottelun vastuu

(Kirja-arvostelu, Yliopisto 11/05)

Jeffrey M. Smith

Petoksen siemenet. Voiko kuluttaja luottaa geeniruokaan?

Suomennos Kirsi Komonen

Like, 2005

319 s, 29 e

"Kukaan ei enää liikkuisi autolla tai lentokoneella, jos niiden käyttöön sovellettaisiin samaa logiikkaa kuin geeniteknikkaan."

Jeffrey M. Smith on koulutukseltaan liiketaloustieteen maisteri ja vuonna 2003 perustamansa Institute for Responsible Technologyn johtaja. Hänen tuoreen kirjansa alkuperäinen otsikko on vielä dramaattisempi kuin suomennoksessa: *Seeds of Deception – Exposing Industry and Government Lies about the Safety of the Genetically Modified Foods You're Eating*. Kirjassaan Smith sanoo keskittyvänsä vain GM-ruoan terveysriskeihin. Suomennos on julkaistu yhteistyössä Kansalaisten Bioturvayhdistyksen kanssa. Esipuheen kirjoittanut **Heidi Hautala** antaa täyden tukensa kirjan viestille.

Smithin kirjaa ei voi pitää tieteellisenä teoksena. Tyyliään kirja on verrattavissa lähinnä *Valittuihin Paloihin*, jossa tarinat ovat niin sanottuja tosikertomuksia. Lähdeviitteitä kirjassa on 342, mutta niistä vain kymmenkunta on vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita, loput sanoma- ja aikakauslehtiartikkeleita, puhelinkeskusteluja, televisiohaastatteluja, verkkosivuja, kokousabstrakteja tai kansalaisjärjestöjen tiedonantoja. Jopa Valittujen Palojen artikkelia on siteerattu.

Tieteellistä tekstiä lukemaan tottuneella hälytyskellot soivat ainakin niiden laatikoiden kohdalla, joissa väitetään villi-, koti- ja koe-eläinten kieltäytyneen syömästä GM-kasveja ilman minkäänlaisia luotettavia viitteitä tukena! Smith myös esittää vihjailuja esimerkiksi USA:n ja Meksikon viranomaisten ja suuryritysten rikollisesta toiminnasta omien etujensa ajamiseksi sekä GM-ruokaskandaaleja paljastavien tutkijaparkojen erottamisesta ilman syytä tai heidän perheenjäsentensä uhkailusta. Jos tapaukset ovat totta, ne ovat poliisiasioita, jotka pitäisi selvittää rikostutkinnassa eikä tämän kirjan sivuilla.

Kohu-uutisten vaikutus suureen yleisöön on tunnetusti suuri. Vaikka uutinen myöhemmin paljastuisikin anjaksi, ensivaikutelmaa on kuitenkin vaikea enää peruuttaa. GM-alalla tällaisia kohu-uutisia on ollut kymmenkunta koko yhdistelmä-DNA-tekniologian noin 30-vuotisen historian aikana. Vieläkin moni luulee, että bt-maissin siitepöly tappaa monarkkiperhosia luonnossa tai että GM-maissi on saastuttanut paikalliset maatiaismaissilajikkeet Meksikossa, vaikka kyseiset tutkimukset on tieteellisesti kumottu; tai että **Arpad Pusztain** GM-perunakokeiden tai **Mae-Wan Hon** 35S-promoottoriartikkelin perusteella pitäisi koko GM-ruokatuotanto lopettaa, vaikka jälkeinpäin on todettu, että Pusztain kokeiden tuloksista ei voitu tehdä minkäänlaisia johtopäätöksiä ja että Hon julkaisu perustui mielipiteeseen eikä kokeelliseen tutki-

mukseen. Moni myös luulee, että tryptofaanidimeeriongelma johtui vain GM-tekniikan käytöstä, vaikka se olisi voinut tulla esiin myös muilla menetelmillä.

Sen sijaan kirjassa esille tuodut kohutapaukset Aventan StarLink -maissin ja Prodigenen rokotemaissin tahattomasta sekoittumisesta ovat faktoja. Niistä onkin tärkeä kertoa kuluttajille ja muistuttaa erilläänpitämissopimusten noudattamisen tärkeydestä. Myös hormonimaito-kohu oli ymmärrettävä, mutta kohun syynä ei ollut geenitekniikka vaan ylipäätään lehmien kasvuhormonikäsittelyjen salliminen USA:ssa.

Pelottelu riskeillä ilman pohdintaa niiden todennäköisyyksistä tai riskien ja hyötyjen punnitsemisesta on vastuutonta. Silloin kun ongelmia ja katastrofeja joudutaan väkisin keksimään, ollaan ihan väärällä skaalalla ja kaukana todellisuudesta. Totuushan on, että kukaan ei enää liikkuisi autolla tai lentokoneella, jos niiden käyttöön sovellettaisiin samaa logiikkaa kuin geenitekniikkaan. Nollariskiä eivät biologiset, tekniset tai lääketieteelliset sovellukset tunne. Silti niitä kaikkia hyödynnetään ihmisen käytössä joka päivä. GM-ravintokasveilla ”koeaikaa” on kertynyt liki 20 vuotta, ja käyttäjinä on ollut satoja miljoonia ihmisiä. Yhtäkään GM-ravintokasveista johtuvaa terveyskatastrofia ei tänä aikana ole ilmennyt. Tuotteet ovat olleet tutkittuja ja testattuja ja hyödyt suuria.

Tavallinen ihminen voi kieltäytyä markkinoilla olevista GM-tuotteista mitä erilaisimmista syistä, mutta onneksi hänen *ei tarvitse* kieltäytyä niistä sen vuoksi, että ne olisivat vaarallisia terveydelle. Samalla logiikalla voimme mennä apteekkiin ostamaan lääkkeitä olematta itse lääkäreitä tai syyttää valot syksyn pimenevinä iltoina olematta itse ydinvoimalainsinöörejä.

Jos Smith on oikeassa väittäessään, että GM-ruoka on vaarallista ja tappavaa, niin on tärkeää, että tämäkin kirja kirjoitettiin. Mutta mitä ajatteletkin GM-ruoasta, ajattele itse.

VIOLA NIKLANDER-TEERI
KIRJOITTAJA ON HELSINGIN YLIOPISTON
KASVIMOLEKYLIBIOLOGIAN DOSENTTI